

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

БЕХ І. Д. — директор Інституту проблем виховання НАПН України, д-р психол. наук

БІЛЕЦЬКА А. А. — начальник відділу дошкільної освіти Управління освіти Голосіївської районної в м. Києві державної адміністрації

ГІВРИШ Н. В. — провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти та виховання Інституту проблем виховання НАПН України, д-р пед. наук, професор

ІЛЬЧЕНКО А. І. — керівник напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР

КОНОНКО О. А. — завідувач кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені М. В. Гоголя, д-р психол. наук, професор

КРЕМЕНЬ В. Г. — президент Національної академії педагогічних наук України, д-р філос. наук, професор

КРУТИЙ К. А. — професор кафедри дошкільної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, д-р пед. наук

ЛАДІВІР С. О. — науковий консультант Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, канд. психол. наук

ЛІСЕНКО Н. І. — директор з контенту Цифрового видавництва МСФР

ОМЕЛЬЯНЕНКО Н. В. — шеф-редактор управлінських видань напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР, голова правління ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти»

ПРОЖЕНКО Т. О. — завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, д-р психол. наук

САВІНОВА Н. В. — шеф-редактор методичних видань напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР

ЕКСПЕРТНА РАДА

БОНДАР А. М. — директор ДНЗ № 256, Київ

РЕЗЕНЧУК Н. В. — вчитель-логопед ДНЗ № 205, Київ

СМОЛЬНИКОВА Г. В. — доцент кафедри методики та психології дошкільної і початкової освіти ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. психол. наук

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ Вихователь-МЕТОДИСТ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

№ 10
ЖОВТЕНЬ
2020

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Кава, плед і методична робота

Золота осінь... Це час теплих пледів, тихого шурхотіння листя та гарячої кави. І на перший погляд, така атмосфера зовсім не сприяє продуктивній роботі. Проте, як свідчить досвід, саме за філіжанкою кави під теплим пледом народжуються найсміливіші й найцікавіші ідеї методичної роботи. І такими ідеями ми прагнемо поділитися з вами у цьому числі журналу.

Запорукою успіху є вчасно отримана інформація. Адже вона, наче кава осіннім ранком, може підбадьорити та спонукати до нових професійних звершень. На шпальтах жовтневого числа ви знайдете інформацію від експертів міжнародного рівня про те, як організувати освітній процес із дітьми раннього віку та створити сенсорно збагачене середовище в дитячому садку. Дізнаєтеся, що запропонувати дітям під час проєктної діяльності та як поліпшити роботу гуртка. І як завжди — «теплий плед» з готових пам'яток, прикладів і шаблонів для щоденних справ вихователя-методиста. Він додасть затишку та елегантної простоти вашій професійній діяльності.

Тож запрошуюю вас, любі колеги, заваріть каву, загорніться в м'який плед і погортайте улюблений фаховий журнал. Чарівної вам осені та нових звершень.

До зустрічі. Хай щастить!

Олена Стаєнна,
головний редактор

говоримо про важливе

Іван Бех

4 Як формувати особистісну зрілість дошкільника

Виховання — це велика відповідальність. Адже те, якою виросте дитина, багато в чому залежить від батьків та педагогів. Тому вони часто ставлять собі запитання, як виховати зрілу й успішну особистість. Пропонуємо кілька порад від експерта

формуємо розвивальне середовище

Катерина Крутій, Оксана Попович

6 Що таке сенсорно збагачене середовище

Середовище, яке створюють педагоги в закладі дошкільної освіти, має не лише радувати око, а й сприяти розвитку дитини. З яких елементів має складатися таке середовище та яким вимогам воно має відповідати, розкажуть експерти

11 Як спроєктувати сенсорно збагачене середовище в дитячому садку

скачайте алгоритм
на emetodyst.mcfr.ua

моніторимо освітній процес

Катерина Крутій, Оксана Попович

12 ECERS-R для оцінки сенсорно збагаченого середовища груп раннього віку

Головне у статті: навіщо потрібні шкали ECERS-R; як оцінити якість освітньої роботи; хто здійснює експертизу; які індикатори оцінки

17 Приклад опитувальника для вихователя як експерта

скачайте
на emetodyst.mcfr.ua

підкуємося про найменших

18 Як працювати з дітьми раннього віку: коротко і по суті

скачайте пам'ятку
на emetodyst.mcfr.ua

Наталя Гавриш, Світлана Васильєва,
Вікторія Рагозіна

20 У фокусі уваги — освітній процес у групах раннього віку

Стаття допоможе: обрати оптимальний формат взаємодії з дітьми третього року життя; спланувати освітню діяльність; збагатити розвивальне середовище груп раннього віку; організувати конструктивну взаємодію з батьками

скачайте додаток
на emetodyst.mcfr.ua

комплектуємо методичний кабінет

27 Орієнтовна циклограма роботи вихователя-методиста на листопад

скачайте
на emetodyst.mcfr.ua

- Наталія Гавриш
- 30 **Школа мислення для дошкільників**
Попереду ще насичені подіями й непередбачуваними обставинами осінь і зима. А ми вже міркуємо про майбутній зміст журналу «Методична скарбничка вихователя». Хочете дізнатися, що ми готуємо на наступний рік?

професійно вдосконалюємося

- Олена Ліннік
- 32 **Як організувати проєктну діяльність дошкільників**
Сьогодні вже майже нікого не здивуєш творчими проєктами в освітньому процесі дитячого садка. Однак педагоги не завжди організовують їх правильно. І проєкт перетворюється на традиційне заняття. Що ж порекомендувати вихователям, щоб поліпшити цю діяльність? Відповідає експерт
- 36 **Аксіоми успішної роботи над проєктом**

скачайте пам'ятку
на emetodyst.mcfr.ua

допомагаємо методисту- початківцю

- Світлана Бадер
- 38 **Уперед до інновацій: організуйте роботу творчої групи**
Головне у статті: хто має входити до складу творчої групи; які етапи роботи над проблемою; які документи регламентують діяльність; який має бути результат
- 42 **Десять порад, як грамотно узагальнити й описати досвід педагогів**

скачайте поради
на emetodyst.mcfr.ua

працюємо з вихователями

- Олена Лігіченко
- 45 **Гурток не для галочки**
Налагоджена гурткова робота в дитячому садку дає змогу поліпшити розвиток дітей та позитивно впливає на імідж закладу. Проте інколи гуртки не виконують своїх функцій, бо існують суто формально — для галочки. Пропонуємо поміркувати, як створити дійсно цікавий та корисний гурток у дитячому садку

- 49 **Як додати цікавості гуртковим заняттям**

скачайте пам'ятку
на emetodyst.mcfr.ua

обмінюємося досвідом

- Лариса Бондар, Оксана Баран
- 50 **Помандруй і відшукай, або Як ми створили путівник рідним містом**
Дошкільне дитинство — пора відкриттів. Адже навкруги стільки цікавого. Колеги київського дитячого садка вирішили підтримати своїх «дослідників» і допомогти їм «відкрити» для себе рідне місто. Відтак діляться досвідом, що з того вийшло
- Алла Карета
- 53 **Маленькі дизайнери, або Навчаємо творити**
Кожна дитина від природи — дизайнер. Адже діти завжди із захопленням будують цілий світ із того, що трапляється під руку. І що менше навколо готових іграшок, то цікавіший цей процес. Колеги вирішили розвивати приховані здібності дітей та створили гурток з дизайну

спілкуємося з батьками

- Наталія Гавриш
- 56 **Про заборони та заохочення у вихованні**
Покарання дітей — це завжди гаряча тема, яку не втомлюються обговорювати батьки на форумах і в соціальних мережах. Дехто вважає, що карати дітей неприпустимо, а дехто — що без покарань обійтися неможливо. Тож як навчити дитину дотримуватися правил, але й уникнути зайвих покарань?
- 61 **Чи потрібно долати впертість дитини? або Сім порад, як взаємодіяти з упертою дитиною**

скачайте пам'ятку
на emetodyst.mcfr.ua

свята й цікаві події

- 62 **Що відзначити в листопаді**

ПРАЦЮЄМО З ВИХОВАТЕЛЯМИ

Налагоджена гурткова робота в дитячому садку дає змогу поліпшити розвиток дітей та позитивно впливає на імідж закладу. Проте інколи гуртки не виконують своїх функцій, бо існують суто формально — для галочки. Пропонуємо поміркувати, як створити дійсно цікавий та корисний гурток у дитячому садку

Олена Літченко,
старший викладач кафедри
дошкільної освіти Педагогічного
інституту Київського
університету імені Бориса
Грінченка, канд. пед. наук

Гурток не для галочки

Більшість батьків, обираючи дитячий садок для дитини, звертають увагу на наявність гуртків. Адже заняття в гуртках допомагають задовольнити потребу й зацікавленість дитини в певному виді діяльності, розвивати її здібності, сприяють розвитку творчості тощо. Та чи завжди заняття в гуртку приносять дитині задоволення? Що потрібно робити, щоб гурток функціонував не для галочки?

Оберіть напрям

Поліпшити гурткову роботу в дитячому садку дає змогу правильно обраний її напрям та зміст. Щоб гурток не перетворився на формальний елемент освітнього процесу, на початку навчального року вивчіть та проаналізуйте:

- нормативно-правові документи, що регламентують діяльність гуртків;
- матеріальну базу та розвивальне предметно-просторове середовище дитячого садка;
- інтереси та здібності вихованців;
- запити батьків щодо додаткових освітніх послуг;
- наявність фахівців.

Основними замовниками додаткових освітніх послуг є батьки. Тому важливо тримати з ними зворотний зв'язок. Для цього проінформуйте батьків про напрями гурткової роботи, розкажіть про особливості роботи кожного гуртка. Відтак проведіть анкетування¹ та визначте, які гуртки мають найбільший попит серед батьків.

Орієнтовні напрями гурткової роботи в дитячому садку

Технічний — легоконструювання, робототехніка, комп'ютерна грамотність тощо.

Фізкультурно-спортивний — плавання, степ-аеробіка, футбол тощо.

Художньо-естетичний — малювання, дизайн, графіка, декорації тощо.

Соціально-педагогічний — логоритміка, кулінарія, іноземна мова тощо.

¹ Скачайте приклад анкети для батьків на emetodyst.mcfr.ua — Прим. ред.

Щоб визначити інтереси та здібності дітей, поспостерігайте за ними під час занять, ігор, самостійної діяльності. Також поспілкуйтеся з батьками та поцікавтеся, чим дитина полюбить займатися вдома.

Узагальніть результати підготовчої роботи та оберіть найліпший варіант для вашого дитячого садка.

Намагайтеся організовувати гуртки відповідно до запиту батьків та інтересів дітей. Проте пам'ятайте, що зміст гурткової роботи має відповідати віковим можливостям дітей та враховувати вимоги Базового компонента дошкільної освіти.

Складіть програму та план

Наповнюйте зміст гурткової роботи відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти. Скористайтеся для цього комплексними й парціальними програмами. Якщо їх змісту недостатньо, підготуйте разом із керівником гуртка авторську програму. Її зміст слід узгодити з основною комплексною та додатковими парціальними програмами, за якими працює дитячий садок. Водночас стежте, щоб авторська програма роботи гуртка не дублювала зміст наявних комплексних і парціальних освітніх програм.

Авторську програму роботи гуртка доцільно затвердити на рівні місцевого органу управління освітою. Тоді вона буде легально існувати в освітньому просторі певного дитячого садка як програма локального рівня впровадження.

Відповідно до програми підготуйте розклад роботи гуртка з орієнтовного розрахунку 1—2 заняття на тиждень. Врахуйте у ньому роботу всіх гуртків та особливості організації діяльності дітей протягом дня. Це дасть змогу уникнути повторів у змісті діяльності дитини протягом дня. Зокрема, якщо в першій половині дня вихователь організовує образотворчу діяльність дітей, то планувати у другій половині заняття гуртка з малювання недоцільно.

Організовувати роботу гуртків, використовуючи призначений для прогулянок і денного сну час, неприпустимо.

На основі програми та розкладу керівник гуртка складає перспективний та календарний плани діяльності. Перспективний план складають зазвичай на місяць². У ньому зазначають дати проведення занять і теми. Календарний план має містити програмові завдання, матеріали та план кожного заняття.

Використовуйте індивідуальний підхід

Найпопулярніший серед батьків і дітей напрям гурткової роботи — художньо-естетичний. Адже під час занять цього напрямку діти виготовляють реальний предмет, яким можуть гратися, прикрасити побут або комусь його подарувати. Також діти одразу бачать резуль-

² Скачайте приклад перспективного плану роботи гуртка з ручної праці на emetodyst.mcfr.ua — Прим. ред.

тат своєї діяльності, що мотивує їх до подальшої роботи. Педагоги поглиблюють знання дітей про різні види художньої праці, матеріали та їхні властивості, формують уміння й навички роботи з ними. А також розвивають творчі здібності й естетичний смак дошкільників. Саме тому особливості індивідуального підходу розглянемо на прикладі занять з художньої праці.

Щоб кожна дитина мала змогу проявити творчість, пропонуйте дітям **завдання різного рівня складності**:

- *репродуктивні* — діти відтворюють зразок, який демонструє педагог. Вони виконують усі дії разом;
- *інтерпретативні* — діти використовують під час роботи раніше набуті знання, уміння й навички. Вони створюють частину виробу разом із педагогом, іншу — за власним задумом;
- *творчі* — діти виготовляють конструкцію, малюнок чи інший виріб за власним задумом.

Комбінуйте завдання відповідно до віку дітей, індивідуальних особливостей, рівня розвитку вмінь і навичок. Щоб дітям було цікавіше працювати, використовуйте різні методи та прийоми³.

Проводьте гурткові заняття з художньої праці в індивідуальній та груповій формах. Під час колективної роботи діти разом обговорюють завдання, шукають шляхи його розв'язання, висловлюють пропозиції, розвивають свої ідеї та вчаться підхоплювати й розвивати думку товариша, враховують наслідки власних рішень, передбачають можливий перебіг подій тощо.

Готуйте матеріали для занять заздалегідь. Вони можуть бути однакові для всіх або різні. Оптимально, коли діти самостійно обирають матеріали для роботи за власними вподобаннями, але відповідно до теми заняття та завдання. Або виготовте всі елементи, необхідні для поробки, разом із дітьми, щоб розширювати досвід дітей і давати їм змогу творчо й оригінально втілювати власні ідеї. Заохочуйте дітей проявляти творчість, а не лише діяти за зразком. Для цього завжди використовуйте **ситуацію вибору**.

Під час занять пропонуйте дітям самостійно обирати матеріали для роботи. Зробити це можна кількома способами:

- частину матеріалів розмістіть на столі, а іншу тримайте в ящику та підходьте до дітей по черзі, щоб кожен мав змогу обрати колір та форму до смаку;
- розкладіть матеріали на столах і запропонуйте дітям обрати місце, яке їм сподобалося;
- викладіть матеріали на окремому столі та запросіть дітей підійти до нього й обрати потрібні матеріали;
- викладіть різноколірні заготовки та по черзі запросіть дітей обрати елементи для своєї поробки. Правила можуть

³ Див. пам'ятку «Як додати цікавості гуртковим заняттям» на с. 49 цього числа журналу.

бути різні. Наприклад, першими йдуть обирати хлопчики в смугастих футболках, а потім дівчатка з рожевими бантиками. Або запропонуйте дітям самостійно обирати наступного.

Перш ніж запропонувати дітям певну ситуацію вибору, переконайтеся, що вони впораються. Зокрема, під час роботи з дітьми молодшої групи використовуйте перший і другий способи. Для дітей середньої, старшої та різновікових груп усі зазначені способи будуть доцільними.

Показник успішного засвоєння матеріалу на заняттях з художньої праці — це творчість дітей. Тому не забувайте про творчі завдання. Під час таких завдань дошкільники виготовляють поробки із запропонованого матеріалу за власним задумом на основі набутих на попередніх заняттях умінь і навичок. Щоб стимулювати творчу активність, використовуйте методи перетворення, прямі аналогії, фантастичні аналогії, комбінування, презентації ідей тощо.

Додайте на заняттях родзинку — коробку з прикрасами. Помістіть туди вирізані паперові кружечки, крапельки, квіточки, сердечка, метеликів тощо. Використовуйте її, щоб заохочувати дітей до діяльності. Адже за допомогою готових елементів кожна дитина матиме змогу додати оригінальності своєму виробу.

Наостанок зазначимо, що участь у гурткових заняттях дає змогу дитині спробувати себе в різних видах діяльності, обрати справу до смаку та розкрити свої здібності. Тому не створюйте гуртки для галочки, а слідуйте за інтересами дитини. Успіху!

**ЦЕ НЕ МАГІЯ
ЦЕ ПРОСТО
МИТТЄВА ДОСТАВКА
Е-ЖУРНАЛУ**

З'являється раніше
друкованого

shop.mcfr.ua
0 800 212 012 (дзвінки безплатні)

Як додати цікавості гуртковим заняттям

Рекомендації для педагогів

Примітка. Пам'ятку підготувала Олена Літченко, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. пед. наук.